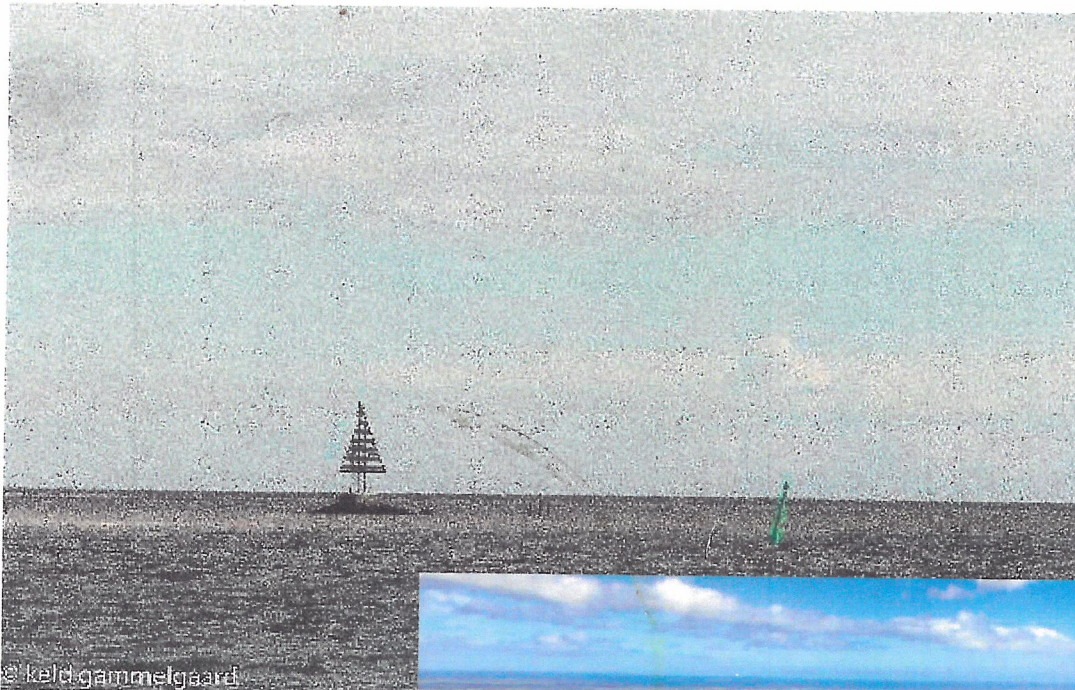

Om grunde, huller og andet i Mariager Fjord

Udgivet i anledning af Hadsund Sejlklubs 75 års fødselsdag

Om grunde, huller og andet i Mariager Fjord

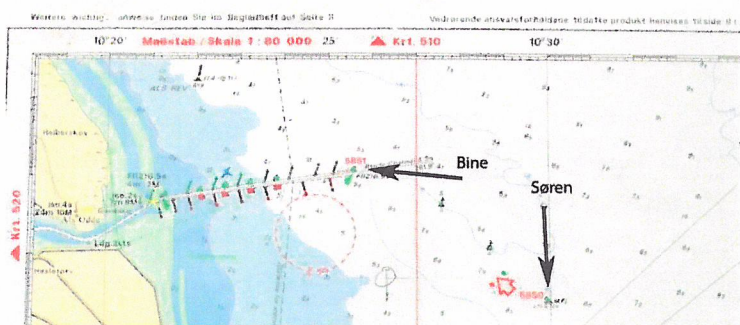
Af Keld Gammelgaard, Hadsund Sejlklub

Mariager Fjord er med sine ca. 35 km (42 km i strømrunden) Danmarks længste fjord. Bredden af Mariager Fjord varierer mellem 4,5 km på det bredeste sted og 250 m ved Hadsund. Fjorden har et areal på ca. 47 km² og en dybde på ned mod 30 m. Fjorden danner sydgrænse for Himmerland og nordgrænse for Kronjylland.

Mariager Fjord er dyb inderst og mere fladvandet yderst – en såkaldt tærskelfjord. Herved kommer den inderste del af fjorden til at danne et bassin med begrænset vandudskiftning. Dette fører nogle somre til iltsvind og hermed fiskedød. Mariager Fjord er dog langt de fleste år smuk med klart vand.

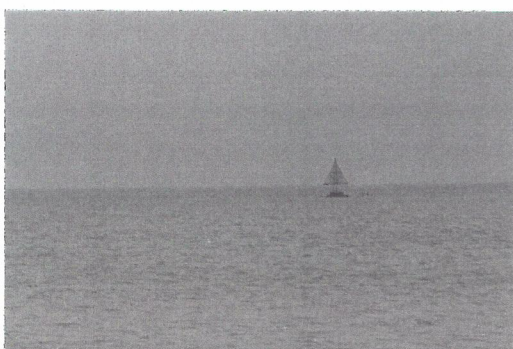
I den yderste del af fjorden indtil Hadsund er man tvunget til at følge sejlrenden, der snor sig gennem et "vadehav" med små holme og et rigt fugleliv. Området er da også en del af Natura 2000-område nr. 14, Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord og er både ramsarområde, habitatområde og fuglebeskyttelsesområde. Efter Hadsund breder fjorden sig ud og grønne bakker og skove ligger helt ned til fjorden.

Nærmer man sig Mariager Fjord fra Sydøst møder man **anduvningsbøjen "Søren"**. Når den hedder sådan er det fordi Formanden for Sømandsforeningen i Mariager Fjord, Søren Rasmussen, i begyndelsen af 50'erne rejste krav over for myndighederne om at der skulle lægges en lysbøje ud ved anduvningen. Hidtil havde man kun haft en bøje ude ved det der nu hedder F-ruten. Med den nye bøje kunne man med større sikkerhed anduve fjorden efter mørkets frembrud. Søren Rasmussen havde et lille fragtskib *Christina* af Mariager,

der som de fleste småskibe i fjorden sejlede med cement fra Dania og i øvrigt alt forefaldende gods. Indtil man fik lysbøjen måtte man navigere ved at se på dybde og bundforhold. Når der var tæt med tang, vidste man at man var tilstrækkelig tæt på land til at man måtte ankre op, og vente på lys eller sigtbart vejr. Det lykkedes Søren at få udlagt en lystønde, og siden har den hed-

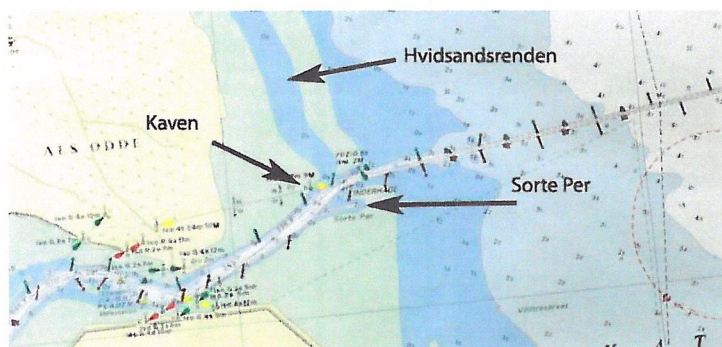
det "Søren". Senere blev der så også udlagt en lysbøje ved koste-rækkens begyndelse, og så var der ingen tvivl om at den selvfølgelig skulle kaldes Bine, navnet på Søren's kone.

Kaven set fra Als Odde

Når man styrer ind gennem den gravede rende mod Als Odde, har man kurs mod **Kaven**, forfyret i fjorden. Forklaringen på at den hedder Kaven, kan man bl.a. finde i Ordbog over det Danske Sprog. "Kabe: sømærke, opstillet paa land, ved indsejlingen til en havn ell. ud for et sted, hvor vandet er grundt, fx. bestaaende af en lang træstage m. tværstager olgn. (jf. Baake). "gemênlig et grenedt træ." Indseglingen (ved Hjerting)

bestemmes ved en Kave eller Kaave, som er en Stage med andre Tverstager paa, der settes til Kiendetegn for de Seglende."

Sorte Per er en naturlig ankerplads, i dag med 2-3 meters dybde, men mere i tidligere tider. Her kunne skibene ankre op og vente på en gunstig vind før man sejlede ind i fjorden. Mange fragtskibe havde kun sejl i de første årtier af forrige århundrede. Dengang var der så meget vand ved Sorte Per at man

kunne sejle mod sydøst i stedet for at følge den gravede rende.

Nord for sejlrenden ligger Hvidsandsrenden. Her kunne man tidligere sejle inden for det meget lavvandede område helt op mod Als, til Alshullet hvor der kunne fiskes. I dag er renden stort set sandet til.

Uden at komme med en forklaring på hvorfor de forskellige render sander til, kan der være grund til at nævne inddæmningen ved indsejlingen til fjorden. Det var godset Overgaard der stod for de store inddæmninger.

Galease under sejl

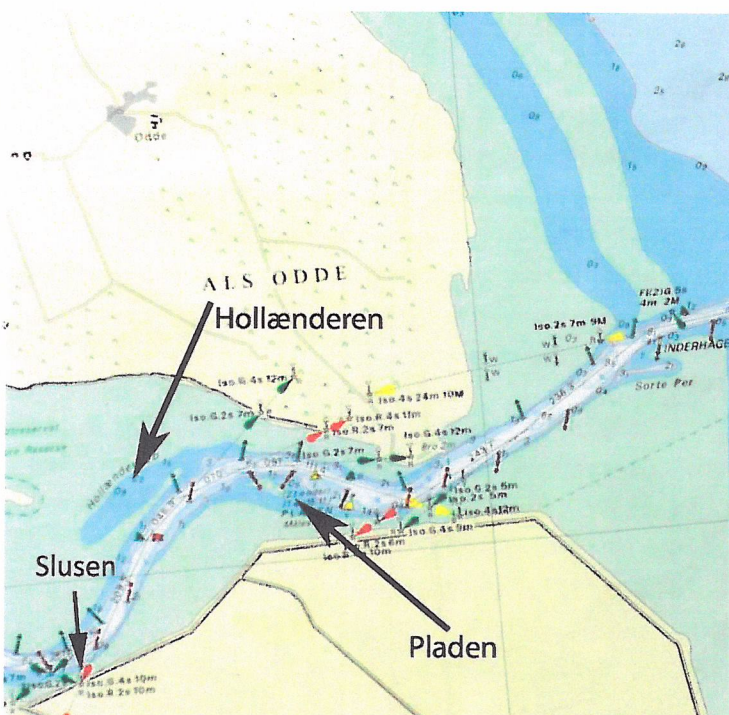
Store områder nord for sejlrenden, stort set fra Als Odde til Havnø blev inddæmnet under 2. verdenskrig, men det der for alvor ændrede miljøet ved fjordens udmunding var de store inddæmninger som godsejer Flemming Juncker på Overgård Gods stod for. Fra 1961 og frem til 1965 blev 1000 ha. inddæmnet, de første 500 ha. efter en noget lemfædig sagsbehandling. Flemming Juncker havde ansøgt om tilladelse til at lave nogle køreveje til de to holme Hesseltørre og

Mejplet for at kunne holde opsyn med holmene og forhindre krybskytter i at husere. Trafikministeriet gennemskuede dog planerne, det var nemt at se at det var et inddæmningsprojekt som Juncker var i gang med. Men da Juncker ikke forlangte statsstøtte til opførelse af digerne, fik han meget hurtigt tilladelse, og staten krævede heller ingen betaling for den jord som Juncker inddrog, hvilket man ellers havde krav på.

I 1965 fik Juncker tilladelse til at inddrage yderligere knap 500 ha., så i alt blev godsets jordtilliggende næsten fordoblet. Prisen var at den tragtformede fjordmunding blev omdannet til en kanal. De sidste 500 ha. fik Juncker dog ikke uden protester, de lokale fiskere fra Hadsund protesterede og fiskeriministeriet bemærkede i et høringsvar at fjordens nye munding ville medføre mindre vandgennemstrømning og dermed ringere vandudskiftning i den forurenede fjord. Ministeriet ville dog ikke bekoste en undersøgelse, hvorfor ministeriet indskrænkede sig til at høre Viltbiologisk Station. De bemærkede at den nye udvidelse ikke ville betyde alverden for fuglelivet, mens **de tidligere dæmningsarbejder** havde ødelagt vigtige rasteplasser.

Hverken Statens Naturfredningsråd eller Danmarks Naturfredningsforening blev orienteret om ansøgningen. Juncker kunne dog ikke vente på myndighedernes godkendelse, så han var allerede gået i gang, men det blev han åbenbart tilgivet.

For Juncker var det dog hybris, de store inddæmningsarbejder var medvirkende til at han senere gik fallit. I 1990'erne var der igen diskussioner om det rimelige i inddæmningerne, og om de skulle fjernes så naturen kunne vende tilbage - men man mente at det var for dyrt. Der er dog en vis positiv effekt af ændringen af fjordens munding, Hadsund bliver ikke så hårdt ramt af oversvømmelser, for vandet strømmer ikke længere frit ind i fjorden.

Fortsætter vi ind i fjorden fra Als Odde, kommer vi på bagbords side til **Pladen** hvor der ligger to fortøjningsbøjer. Pladen er et område uden for sejlrenden med en rimelig vanddybde, så Pladen bliver i dag brugt på samme måde som i tidligere tider. Her lægger man sig hvis der er for hårdt vejr ude på havet, eller man lægger sig i Pladen hvis det er for sent at komme gennem broen ved Hadsund.

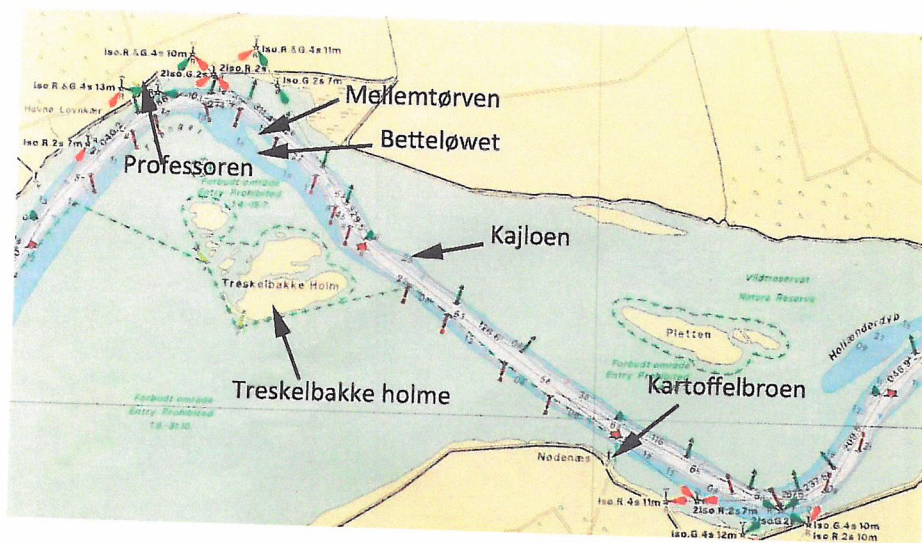
Lidt længere fremme kommer man på styrbords side til **Hollænderen**, igen et område uden for sejlrenden, hvor man tidligere kunne ankre op. I dag er indsejlingen sandet til. Det menes at stedet kaldes Hollænderen fordi hollandske kuffer lå her og ventede på gunstigt vejr til enten at sejle ind i fjorden,

eller ud på Kattegat.

Inde til styrbord - bagved Hollænderen - ligger **Store og Lille Plet**. De to små holme havde stor betydning i 1700-tallet når kreaturerne nordfra skulle drives sydpå til markedet i Hamborg. Folkene blev færget over fjorden syd for Odde (muligvis ved Hollænderen), men kreaturerne måtte svømme, og Store Plet fungerede som rasteplads for dem. Holmen tilhørte landsbyfællesskabet i Helberskov.

Slusen hører til det oprindelige anlæg fra før Junckers inddæmning, her begyndte fjordmundingen tidligere.

Kartoffelbroen blev brugt til udskibningen af kartofler og tømmer fra Overgård Gods. Tidligere kunne man tydeligt se spiret på Overgaard lidt længere inde af fjorden, men i dag er det stort set kun siloen der er synlig på grund af skoven.

Kajloen er et område hvor lokalkendte har ankret op.

Treskelbakkeholme. Navnet stammer fra at holmene lå hvor tre skel mødtes. Det var skellet mellem Visborg, Als og Udbyneder Sogne. Holmene er omfattet af et fuglebeskyttelsesområde, med forbud mod færdsel mellem 1 april og 15. juli. Øen og

holmene er hjemsted for ynglende måger, terner, ande- og vadefugle, med ynglekolonier af hættemåge, havterne og klyde, og rugende par af strandskade, rødben, gravand og knopsvane. Den er samtidig et område af stor botanisk betydning med de fleste typiske strandengsplanter, men også sjældne arter. Men helt barokt er holmene ikke omfattet af naturreservat Mariager Fjord. Efter forlydender er årsagen at den daværende ejer af Overgaard ville have for stor erstatning for fredningen, hvorfor området strækker sig lige udenom holmene. Det vil sige man kan sidde på holmene og jage fx gråand fra 1. september til 1. november, hvor det er forbudt i reservatet!

Hele området fra Hadsund og ud forbi Als Odde er Natura 2000 område, dvs. at området skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

Mariager Fjord er i det hele taget et vigtigt raste- og fourageringsområde for mange vandfugle. Treskelbakkeholme ligger i Ajstrup Bugt som hører til et af de vigtigste områder i fjorden.

Den lysbugede knortegås, der yngler på Svalbard, opholder sig periodevis i området fra september til marts. Der er tale om næsten hele verdensbestanden på ca. 5.000 gæs som i denne periode, alt afhængig af vejret, veksler mellem Lindisfarne i England og Mariager Fjord, hvor de "tanker op" til den kommende ynglesæson. Fra Mariager Fjord trækker gæssene videre til bestemte lokaliteter i Limfjorden, bl.a. Agerø, før de sidst i maj sætter kursen mod ynglepladserne på Svalbard.

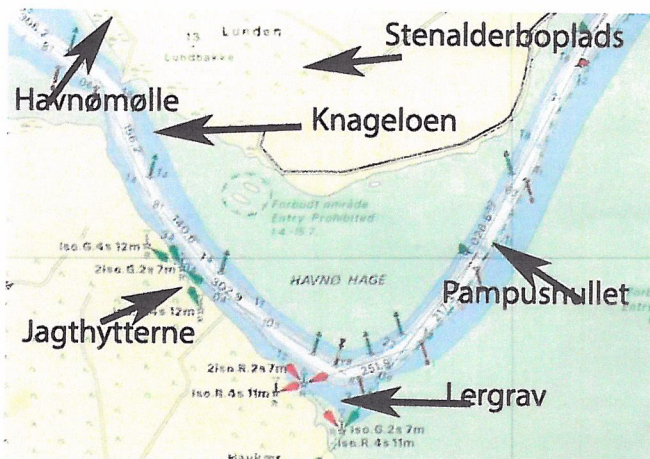
Af andre planteædende andefugle, som søger føde i Mariager Fjord, kan nævnes pibeand, gråand, knopsvane og sangsvane. Gravand, der søger dyrisk føde på vaderne, er også en hyppig trækgæst. Desuden ses ofte flokke af hvinand samt stor og toppet skallesluger.

Betteløvet er en gammel rende, hvor de lokalkendte kunne smutte igennem og spare lidt tid. I dag er rendens indsejling stort set sandet til. Der er i dag en ankerbøje udlagt i området.

Mellemtørven var tidligere synlig ved lav vandstand

Professoren, som er det store hvide hus på styrbords side for indadgående, er en vigtig landkending for de lokale. Professoren er ca. halvvejs mellem Hadsund og Als Odde så når professoren passeres for indadgående, ved vi om vi når igennem broen til det planlagte tidspunkt. Det Gotlands inspirerede hus blev opført omkring 2. verdenskrig af en professor fra Århus, det er nu overdraget en fond.

Pampushullet er det dybeste sted i yderfjorden, hvor der er op til 12 meters dybde.

Lige inden for svinget til bagbord er der en af mange **lergrave**. Når der er så mange, skyldes det cementfabrikkerne der lå længere inde i fjorden. De havde brug for ler og kridt til fremstilling af cement, og lastbåden *Muddermaren* sejlede hver dag i pendulfart mellem lergravene og cementfabrikken. Det rigtige navn på *Muddermaren* var *Edvard*, men det var der vist ikke mange, der vidste.

Sydøst for Havnøbro finder vi **Knageloen**, dvs. et område hvor man også tidligere kunne ankre op.

Inde til styrbord har vi **Havnø**. Her har der ligget et gods i hvert fald siden 1468, hvor det omtales. Havnø gods er i dag på knap 600 ha. og de nuværende bygninger er opført i 1846. Oprindeligt hørte Havnø ind under Visborggård. I tilknytning til godset ligger en smuk mølle fra 1842. Som de fleste andre møller var den også ved at forgå, men lokale kræfter fik reddet møllen, og i dag kan den restaurerede mølle besøges på sommereftermiddage. Udenfor møllen ligger en gammel bro der i tidligere tider blev brugt til udskibning fra Havnø og Visborggård. I dag bruges broen af lystfiskere og fuglekiggere. Der er et rigt fugleliv i området med de mange fugtige enge, og der er mulighed for at tage en ørred eller hornfisk når tiden er til det.

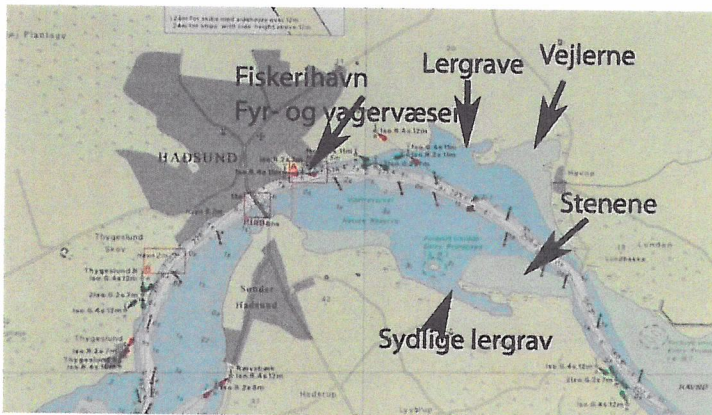

Men områdets historie er meget ældre. I stenalderen var området uden for Havnø, en ø, nu kaldet Lundebakken, hvor større grupper af stenaldermennesker hver sommer slog sig ned for at fiske og jage. Det var mennesker fra Ertebøllekulturen der levede 4-5000 år før vor tidsregning. Den dag i dag kan man finde efterladenskaberne på top-

pen af bakken. Her er store dynger af østersskaller og flintrester fra fremstillingen af stenvåben. Et par kilometer længere inde i land finder vi Danmarks største køkkenmødding. I det hele taget er fjorden fyldt med køkkenmøddinger, men man skal dog være stedkendt for at finde de fleste. Da Ertebøllekulturen var på sit højeste var vandstanden betydeligt højere i yderfjorden, eller rettere landet lå betydeligt lavere. Det var trykket ned i istiden og er siden vokset frem igen. Som det hedder i Geologi Nyt fra 1999: "Klimaet var da et par grader varmere end i dag, og landjorden var dækket af urskov med lind og eg. Fjorden var både saltere,

varmere og med et kraftigere tidevand end i dag. Det medførte, at det marine miljø var så næringsrigt, at store østersbanker kunne udvikles. Fjorden var også meget rig på fisk, sæler, små og større hvaler samt et utal af søfugle, bl.a. pelikan og den nu uddøde gejrfugl."

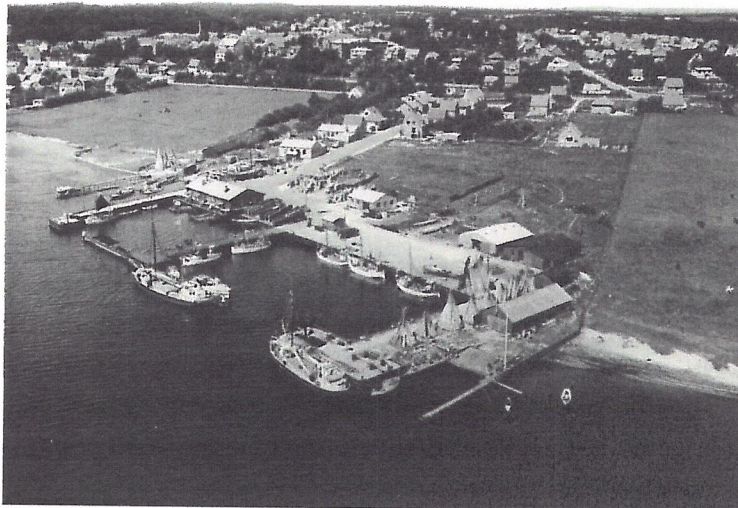
Havnø Mølle er en stråttækt hollandsk vindmølle fra 1842, som ligger i meget naturskønne omgivelser mellem fjord og skov. Fra møllebakken er der en flot udsigt over Mariager Fjord og de nærliggende fjordenge. Møllen er i dag Nordjyllands ældste bevarede vindmølle. I åbningstiden er der rundvisning i møllen. Den kører hvis vinden tillader det - og i turistsæsonen males mel på særlige mølledage

Vejlerne er et lavvandet område med et rigt fugleliv

Lergravene kan i dag kun besejles hvis man ikke stikker for meget, og er lokalkendt. I den sydlige lergrav er der en kunstig ø der nu er fuglereservat. Tidligere var det et udflugtsmål for sejlkлубben fx til Skt. Hans.

Længere fremme på styrbord side kommer den **gamle fiskerihavn**. Tidligere var det en aktiv havn med både fiskerbåde der gik på havet og joller der fiskede ål i fjorden, men i dag er det væk. Fiskene mangler både i Kattegat og i fjorden, så nu er fiskerihavnen hjemsted for Hadsund Bådelaug.

Da Fiskerihavnen stadig var fiskerihavn

Lige vesten for fiskerihavnen huserer **fyr- og vagervæsenet**. Det hedder de godt nok ikke, men det er vist kun de ansatte der kender det rigtige navn. Under alle omstændigheder er det dem der passer mærker og fyr i fjorden. Lægger isen til, er de også isbrydere, og her var Karl-Johan Rysz ansat, Karl-Johan er kilde til mange af fortællingerne om huller og grunde. Fyr- og vagervæsenet har to skibe, Jacob Peter er den største, mens den lille er *Als*. *Als* er en tro kopi af sin forgænger der blev anskaffet i første halvdel af 1900tallet. I følge

overleveringen var *Als* den første en af den tyske kejser Wilhelms lystfartøjer. Han holdt meget af vandet, så måske er historien rigtig, måske ikke! Afmærkningen af Mariager Fjord går tilbage til 1641, da Chr. IV gav tilladelse til at udlægge tøndere på Mariager Fjord. Det var lensmanden på Mariager Kloster der havde tilsynet og lokale bønder udførte mod betaling arbejdet. Afmærkningen af fjorden blev dog ikke gjort af hensyn til lokalbefolkningen, men fordi Chr. IV skulle hente kridt og kalk til sine mange byggerier.

Kunne vi nu skruetiden tilbage til halvtredserne ville vi ved siden af fyr- og vagervæsenet finde **en badeanstalt** med udspringstårn mv. Der var dog gode grunde til at anstalten blev lukket for ikke ret langt inde lå to slagterier, så risikoen for en tarm om halsen var overhængende, og vandet kunne godt have et rødtligt skær.

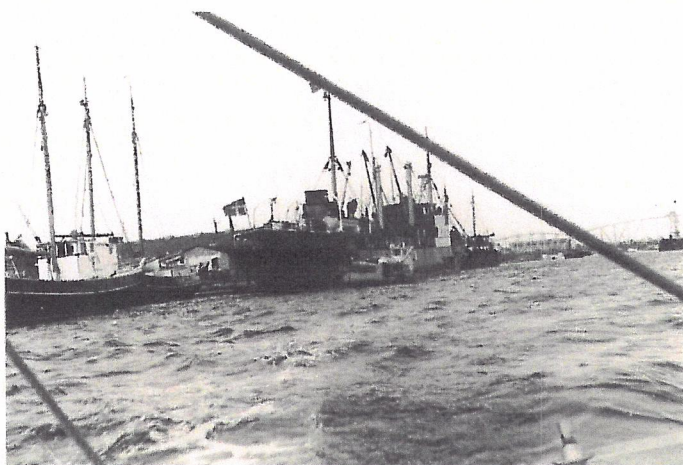
Nu er det på tide at vente på broen, og det kræver lidt tålmodighed for den åbner som regel kun hver hele time. Den første **Hadsundbro** blev opført i 1904 og afløste færgekølerne, der havde klaret overfarten siden 1400tallet. Den første bro var en svingbro, og den bestod helt frem til 1976. Eneste ændring af den gamle

Min bedstefars fragtskib der bl.a. sejlede med cement

bro var i 1927 da midterpartiet blev forlænget, så der var en bredere gennemsejling. Allerede i 1950 var der enighed om at broen var for smal til den moderne trafik. Rigtig mange biler har fået en bule eller to når de mødte en modkørende, men der skulle gå 26 år før det blev udbedret.

Herefter kommer man forbi **Trafikhavnen**, som den hed da der stadig var trafik til og fra Hadsund, blandt andet afgik med jævne mellemrum rutebåde til København, men der var også mange fragtskibe der var hjemmehørende i Hadsund, og som bl.a. sejlede med cement fra cementfabrikken Dania.

Figur 1 Trafikhavnen

Hadsund Sejlklub viser sig på styrbords side, smukt beliggende under bøgeskoven. Sejlklubben blev etableret i 1942. Efter gentagne udvidelser rummer klubben i dag ca. 130 pladser og et velindrettet klubhus som kan benyttes både af de faste medlemmer og gæster. Denne skrivelse er udgivet i anledning af klubbens 75 års jubilæum i 2017.

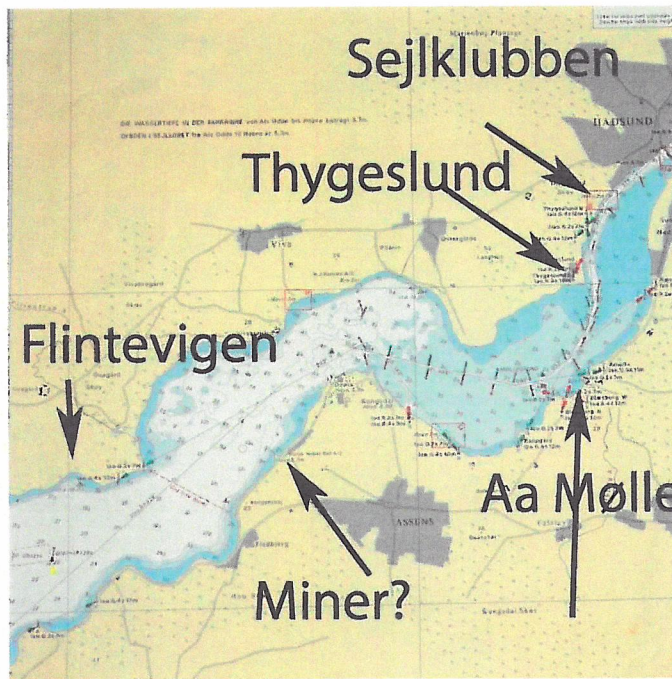

Hadsund Lystbådehavn etableres

Efter sejlklubben på styrbords side kommer den statelige gule bygning **Thygeslund**, der huser ejerne af skovområdet som man sejler langs med fra sejlklubben. Bygningen er opført i 1847, og det var her at J.P. Jacobsen skrev en del af Niels Lyhne. Da det nok er de færreste der i dag forbinder noget med Niels Lyhne eller Jacobsen, må det tilføjes, at I.P. Jacobsen er en af det mest berømte danske forfattere og digtere. På linje med Søren Kierkegaard er der udenlandske ånder der

har lært sig dansk for at kunne læse Jacobsen. Niels Lyhne er udkommet på engelsk som Penquin Classic så sent som i 2006.

På bagbord side ligger gården **Revsbæk**. Oprindeligt var det et af de mange teglværk langs fjorden. Nu er alle lukket på nær teglværket lige før Hobro.

Aa Mølle Efter Thygeslund hage drejer fjorden mod vest, og fortsætter man ligeud, rammer vi Aa Mølle. Her har der været mølle siden middelalderen. Første gang møllen omtales er i 1328. De første mange århundreder blev vandmøllen brugt til at male korn, men i 1800tallet forsøgte også med rapsolie, for at slutte med kridtproduktion til farve- og gummiproduktion. Så sent som i 50'erne og 60'erne var her stadig en mole og pakhuse til kridt. I dag er Aa Mølle hotel og restauration.

Ved **Kongsdal**, hvor der ses et fyrtårn, er der i dag etableret en lystbådehavn, mens selve havnen stadig bruges erhvervsmæssigt, fx til udskibning af salt fra Saltfabrikken der ligger et par sømil længere inde ad fjorden.

På nordsiden af fjorden ligger **Vive Krigshavn**. Hvorfor den har fået navnet ved vi ikke, men det er i dag en fin lille lystbådehavn. Østen for havnen ligger bilfragmenteringen, men tidligere var det et kalkværk med udskibning fra egen havn.

Når kosterækken slutter og vanddybden forøges, passeres den gamle cementfabrik Dania på bagbords side. Omkring år 1900 var der hele tre **cementfabrikker** i området, Dania, Cimbria og Kongsdal. Jalousien mellem dem var så stor at det var forbudt ansatte på den ene fabrik at tale med ansatte på en af de andre. Produktionen på den længstlevende, Dania, stoppede i 70'erne. Litterært gjorde Hans Kirk, der var født i Hadsund, fabrikkerne berømte med *Daglejerne* fra 30'erne. Mest berømt er Hans Kirk naturligvis for *Fiskerne*, der foregik i Gjøl.

Hvor **saltfabrikken** nu ligger var der tidligere en gammel bro, Loffes Bro, der kan spores helt tilbage til Christian IV, for det var her der blev udskibet kalk til hans mange og store byggerier i København og omegn. Inde i skrænten lige efter fabrikken, var der minegange, hvor mændene hakkede kridt og kvinderne bar det ud så det kunne sendes med båd til København. Den dag i dag oplever man mindelser fra minerne. Flere gange, blandt andet i 70'erne, opstod der pludseligt og dramatiske dybe huller i jorden når en minegang styrtede sammen. Der findes dog skeptikere der siger at det ikke er gamle mineskakter der falder sammen, men at det er jordfaldshuller - men dem tror vi ikke på.

Saltfabrikken er etableret i 1963, og er Skandinaviens eneste. Salten hentes vest for Hobro i en underjordisk salthorst. Salten transporteres så til fabrikken gennem en rørledning. En lille aflægger kan man besøge i

Mariager, hvor der er et saltcenter. Her kan man prøve at bade som i det Døde Hav, eller se hvordan man i gamle dage sydede salt.

Over for saltfabrikken ligger **Uglekrogen** eller krogen ved Ouegårds Mølle, for inde i krogen løber Villestrup Å ud, og her var/er der en vandmølle.

Lidt længere fremme på styrbords side kommer **Flintevigen**, en fremragende ankerplads helt inde under træerne. Navnet har vigen naturligvis fra den megen flint på stranden.

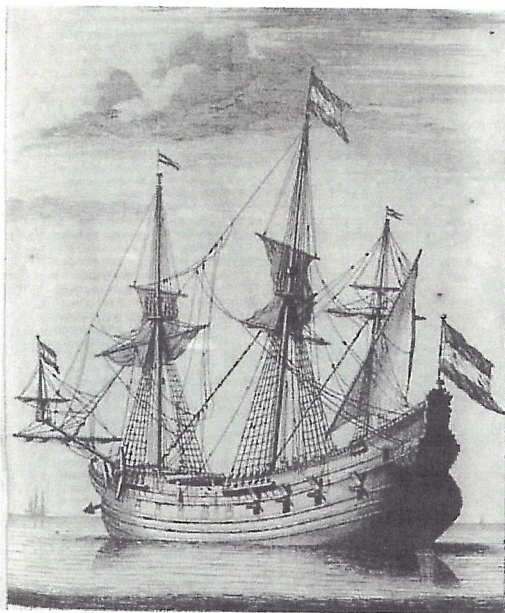
Mellem Fladbjerg og Mariager er det meget dybt, nogle steder er der 30 m, hvilket er mere end de fleste steder i den danske del af Kattegat. Området er derfor blevet brugt til øvelsesområde for de danske ubåde under 2. verdenskrig, hvor tyskerne jo ville have styr på hvor u bådene var henne. Det var vanskeligt at stikke af under vandet fra Mariager Fjord. Men succesen var så stor at u bådene fortsatte med øvelser i fjorden op gennem halvtresserne, hvor vi knægte var vældig benovede når de sejlede ind gennem fjorden.

Denne russiske ubåd har vist ikke været på øvelse i Mariager Fjord.

Over for Mariager ligger den lille idylliske Stinesminde, og helt frem til tresserne var der færgefart mellem de to byer. Færgeriet blev betjent af en rigtig søulk, Boje Jensen, der havde været med som kaptajn ved D-dag i Den Engelske Kanal. Hans færge, *Stygge Krumpen*, der kun tog passagerer med, var en stor overdækket jolle. Skulle man med færgen fra Mariager højste man et signal på havnen, og så efter et stykke tid blev man afhentet, for Boje boede i Stinesminde og havde udkik til Mariager. *Stygge Krumpen* er naturligvis opkaldt efter biskoppen i Børglum, *Stygge Krumpen*, der ligger begravet i Mariager. Selvom han var biskop var han ikke en af guds bedste børn, blandt andet var han med til at vælte Christian II, men i det hele taget var han forhadet af mange på grund af hans hensynsløshed. Når han er begravet i Mariager skyldes det blandt andet at han er født på Trudsholm, der ligger en halv snes kilometer syd for Hadsund.

I halvtredserne var der også et meget besøgt **traktørsted** lige østen for Stinesminde. De havde egen bådebro, så vi kunne lægge til, og gå op i det stråtækte hus og få en is eller kop kaffe. Hvis man blev trængende, måtte man om bagved, hvor der var et lille hus med et lokum. Det var ikke så rart når tønden var godt fyldt.

Vest for Stinesminde er der et **vrag** som benyttes meget af sportsdykkere. Det er efter sigende en svensk fløjte fra 1600 tallet. Den svenske kaperkaptajn Gyldenkrone sejlede en sommerdag i 1618 ind i Mariager Fjord for at plyndre egnens rige gårde. Han havde tre skibe med – et stort fragtskib og et par mindre kanonbåde. Ud for Ballegård blev den lille svenske flåde beskydt af danske soldater. Gyldenkrone mistede tre mand, som han hævnede med et angreb på den lokale færgekro. Han sejlede videre til Mariager, og lod sine to kanonbåde ligge for anker ude på fjorden. Om aftenen tog Gyldenkrone og hans folk i land. Der blev kun to vagter tilbage på det store fragtskib. Dette benyttede beboerne i Mariager sig af: de

sendte en ung kvinde (en skøge) ombord med to dunke brændevin til vagterne, og det lykkedes hende at drikke vagterne under bordet. Derefter satte den unge kvinde

En fløjte, dog ikke svensk

ild til skibet og lod fortøjningerne gå. Den danske kong

Christian IV havde imidlertid sendt et spansk skib ind i fjorden for at nedkæmpe svenskerne. Spanierne ventede ved det gamle kalkværk. Gyldenkrone blev efterhånden klar over at slaget var tabt og gav ordre til at sænke de to kanonbåde, derefter flygtede han sammen med sin besætning ind i landet.

Høllet har været et samlingssted i mange år

Kort efter vraget er der en dyb vig, det er **Høllet**, det mest vidunderlige sted i fjorden. Her har Hadsund og Hobro sejlklubber haft en bro siden 40'erne. Det var en lokal fisker der gav klubberne tilladelse til at slå en bro, og da han døde blev klubbernes ret tinglyst. Desværre betyder juraen, at der ikke må ligge andre både ved broen end de to klubbers, men heldigvis ligger Høllets Bådelaug lige bagved, og her er gæster velkomne. Området indbyder til gode spadsererture blandt andet forbi Kielstrup sø, hvor der er en stor koloni af skarver.

På den anden side af fjorden ligger Mariager, hvor sejlkлубben har en fin havn og man kan besøge Saltcenteret. Mariager by er bestemt et besøg værd.

Efter passage af **Langsodde**, hvor man ofte kan se en flok køer gå ude midt i fjorden, kommer vi til **Lille Luddals Tørv**, der blandt indviede kaldes **Lindhaugen**. Baggrunden for det norske navn er at en nordmand gik på grund her. De tilkaldet "*fyr- og vagervæsenet*" med *Als*, og de to brødre Harald og Karl kom da også derop, men før de gik i gang med at trække nordmanden af grunden loddede man dybden omkring den, og kunne ikke forstå det, for der var masser af vand. Til sidst fandt de ud af at **Lindhaugen**

stod på en lille pold med grundt vand, mens der var masser af vand ved siden af, så skuden kunne trækkes af.

Den anden bugt efter Langodde kaldes **Paradiset**, men om man vælger en af bøjjerne i den første eller den anden vig kan være lige meget, her er utroligt smukt, og på hagen mellem de to vige er der vist resterne af en ophalerbedding. Der er flere end 20 bøjjer i hele fjorden.

Skråt over for Paradiset ligger Katbjerg Odde, og inde i området bagved, lå der for mange år siden en **Røverkule**. Og til den knytter der sig en forfærdelig historie. Vi må dog over på den anden side af fjorden til Bramslev for at finde begyndelsen. Ovenfor Bramslev lå der et slot ved navnet Frisdal. Her boede Mogens Fris med sin ene søn og sine tre døtre. En dag kom en flok røvere ovre fra kulen og de bortførte sønnen. Han skulle opdrages i røverhåndværket, og det blev han. Mange år senere da han var blevet voksen drog

han sammen med de andre i røverbanden tilbage til området ved Frisdal, hvor de overfaldt, voldtog og dræbte tre unge piger. Da røveren nu samlede sit bytte af smykker sammen, opdagede han et mærke på den ene piges skulder. Det var identisk med et han selv havde på skulderen, og han indså at han havde dræbt sine egne søstre. Det var så grusom en forbrydelse at der på stedet kort tid efter sprang tre hellige kilder, og senere blev her lagt en kirke, Oplevels kirke. I 1755 bliver kilderne omtalt af herredsprovst Christopher Wøldike. Han kan bekræfte den gode virkning som vandet har, og det smagte ham "rent og højst angene-

mem". Og skriver han videre: De få, som i hidsige Sygdomme har ladet hente Vand af denne snart efterladne Brønd, har fundet Læskelse. I følge provsten lå brønden ved ruinerne af en gammel kirke, og det er ganske vist. Den dag i dag kan man ved landevejen mellem Hadsund og Hobro se en mindsten hvor der står: Oplevels Kirke - Den hellige Kilde - fandtes 180m NØ. Det er ikke utænkeligt at en af kilderne stadig findes, for det er fremragende vand man kan drikke af Valsgård Bæk, og måske er det helbredende!

Længere fremme kan vi se høje stejle bakker på styrbordsside, det er **Bramslev Bakker**. Et fantastisk naturområde med masser af vandrestier, men selv om der er to broer er man ikke altid velkomne. Den ene bro hører til vandskiklubben, og den anden er tillægningsbro for turistbåden *Svanen*. Hvis man bliver i båden kan man nok godt lægge sig på *Svanens* plads, blot man flytter sig, hvis den kommer, men ellers er det tilladt at ligge på siden af broen, der bliver hurtigt for lidt vand længere inde ad broen. Det er under ingen omstændigheder tilladt at overnatte ved broerne. *Svanen* sejler i sommerperioden fast mellem Hobro og Mariager, med enkelte afstikkere til Hadsund.

Kort før man kommer til Bramslev er der resterne af en **gammel bro**. Oprindeligt var det også her at man hentede ler til cementproduktionen.

Det sidste sted vi vil omtale inden vi er i Hobro, er **Østerskoven**, et gammelt udflugtsområde for skolen fra Hadsund. I kommunens brochure hedder det: I Hobro Østerskov er træerne høje og majestætiske, området er kuperet, men de større stier er som regel velholdte og nemme at færdes på. Østerskoven er et godt bud på et sted hvor man kan gå en overskuelig tur, og samtidig få en dejlig naturoplevelse og et kig ud over Mariager Fjord. Den del af skoven som ligger tættest på Hobro er gammelt egekrat, og nogle af egetræerne her er flere hundrede år gamle.

Endelig slutter Fjorden, vi er kommet til **Hobro**, hvor der er flere muligheder for at lægge til, både ved sejlkлубben, Bådelaugget og inde i den gamle havn. I tidligere tider sluttede fjorden ikke her, man kunne sejle længere ind, og gør vi det, kommer vi til vikingeborgen **Fyrkat**.

Ud over Karl-Johan Rysz viden, og min egen begrænsede, har jeg benyttet nettet, blandt andet Kjeld Hansen, Det tabte Land, Midtjylland og Fremtidens natur i Mariager fjord, og endelig uddrag af et søkort over Mariager Fjord. De fleste gamle fotos stammer fra Karl-Johans righoldige samling.

Karl-Johan styrker sig i 1958 da han hjælper med at binde jern til spunsvæggen i Sejlklubben

Hadsund den 17.8.1943

Sejlsportsinteresserede forsamlet til Møde paa Hotel "Hadsund" hvor en Del Sejlsportsinteresserede havde indbudt til Møde for at søge startet en Sejlklub for Hadsund. Der var mødt 18 og man enedes om at starte en Sejlklub hvis Navn blev vedtaget til at hedde "Hadsund Sejlklub". Man gik derefter over til Diskussion om Stander og mellem forskellige Forslag vedtoges med Stemme flerhed at Standeren skal være en Kopi af Broen med hvid farve på blaa Bund. Det vedtoges at lave Lovene ligesom Silkeborg Sejlklubs Love med den Tilføjelse at Generalforsamlingen kan ændre den med $\frac{3}{4}$ Majoritet. Kontingentet vedtoges til at udgøre 10 Kr. for aktive Medlemmer og 3 Kr. for passive Medlemmer. Aktive Baadejere betaler et Indskud på 5 Kr. Følgende blev aktive Medlemmer Gunnar Sauer, Kristian Jensen, Teddy Fredriksen, Frederik Vraa, Hans Jensen, Sigfred Mortensen, Ejler Jensen, Jens Olesen, John Pedersen, Tage Hvims, Ove Hvims, Godfred Frandsen, Gunnar Larsen, Christian Holt, Vagn Nørgaard, Ole Poulsen, Vagn Sørensen. Passive medlemmer Jørgen Gulddammer, Kristian Kjær, Jacob Brandt.

Man gik herefter over til Bestyrelsesvalg og Valg af Formand. Til Formand valgtes Installatør Jens Olesen med 11 stemmer af 17. De tre bestyrelsesmedlemmer der skal være Baadejere valgtes Ove Hvims, Ejler Jensen, Chr. Holt med henholdsvis 13,11,10 Stemmer. Som ikke Baadejer valgtes Hans Jensen. Som Suppleanter valgtes Chr. Jensen og Sigfred Mortensen. Som Revisorer Vagn. Nørgaard og Gotfred Frandsen.

Det var tobaksforhandleren Ove Hvims der indkaldte til den stiftende generalforsamling. Han havde købt en Bergs spidsgatter og sammen med elinstallatør Jens Olsens blanklakerede cedertræs båd "Finn" var der basis for en sejlkлуб. En håndfuld aktive medlemmer var med fra starten, blandt andet den senere formand og æresmedlem Sigfred Mortensen.

Klubben blev stiftet under besættelsen, så der var skrappe begrænsninger for hvor man måtte sejle, men en tid måtte man fortsat sejle vest for Hadsundbroen, når blot der var malet et nummer på skroget. Klubben havde ikke egen havn, der skulle gå rigtigt mange år før det lykkedes, men i de første år lå de fleste både ved Brandts bedding der lå lidt øst for den nuværende sejlkлуб.

Der var dog mange forsøg på at få en havn etableret. Allerede i december 1943 blev der gjort et forsøg på at erhverve en grund østen for Brandt bedding - hos skibsbygger G.V. Larsen - men det mislykkedes.

I juni 1944 købte klubben et øvelsesfartøj "Ingolf" af skibsfører H. Hollesen for 1200 kr. Der blev valgt tre medlemmer til at klare det praktiske i forbindelse med øvelsessejladser, men det viste sig hurtigt at driften var for dyr, så skibet blev solgt til Evald Thisted, der havde fungeret som instruktør.

Det var ikke nemt at arrangere kapsejladser på den tid på grund af besættelsesmagtens restriktioner. De eneste fremmede både der kunne komme til fjorden var både fra Aalborg, for de var faktisk allerede flyttet til fjorden fordi tyskerne havde forbudt sejladser på Limfjorden.

Nyt forsøg på at etablere havn

I 1945 købte klubben en grund der lå mellem den nuværende havn og Thygeslund, prisen var 3000 kr., og der blev drænet og indkøbt pæle til havnen, så prisen løb op i 7000 kr. som bestyrelsen kautionerede for. Man havde dog ikke taget myndighederne i ed. Man havde ikke vejret, og fredningsmyndighederne sagde nej til etableringen, så det endte med at man senere måtte sælge grunden til fisker Anker Møller for 2500 kr.

Da det igen var blevet muligt at sejle i hele fjorden arrangerede man natkapsejladser fra Hadsund til Als Odde, for der var absolut ingen lys eller fyr på strækningen, så det gjaldt om at være heldig og en god navigatør. Men ikke alle nåede Als Odde, mange måtte gennem årene tilbringe en nat på grund, og var det en sejlbåd der var gået på grund ved højvande, var der ikke megen søvn når båden lagde sig til ro på siden.

Kapsejladserne fortsatte indtil der blev etableret fyr og båker på strækningen. Der blev også i mange år arrangeret natsejladser op ad fjorden, men det var typisk navigationsejladser hvor man skulle finde en række mærker, og tage en seddel som bevis på at vi havde været der.

Hølllet

I 1946 blev det aftalt med ejeren Chr. Uhrenholt, at man måtte slå en bro i Hølllet. Det var et samarbejde mellem sejlerne fra Hobro, Mariager og Hadsund der stod for etableringen. Etableringen af denne bro var nok en af de lykkeligste hændelser gennem tiden, for Hølllet er det smukkeste sted i fjorden og broen eksisterer stadig, dog er den fornyet flere gange, senest i 2012. Mens Uhrenholt levede blev der etableret en

klausul på grunden, der tillod sejlere fra Hadsund og Hobro at benytte broen. Mariager ville ikke være med, og det har de givet fortrudt mange gange.

I 1946 lejede klubben et øvelsesfartøj af brobetjenten Jakob Brandt for den formidable sum af 15 kr. om måneden. Planen var at tilbyde sejladsstræning for piger og drenge, men det kneb med interessen.

Pinsekapsejladserne

Da tingene var normaliseret efter krigen kom der gang i pinsekapsejladserne. Feltet var en overgang oppe på 72 både, med deltagere fra Århus, Grenå, Randers, Aalborg, Frederikshavn, Hobro og Mariager. Efter sejladserne var der middag og bal på hotellet, hvor også præmierne blev overrakt. Startgebyret var 10 kr. pr. båd og entreen til ballet udgjorde 2,50 kr. for herrer og 2,00 kr. for damer. Under ballet var der også bortlodning af forskellige effekter, en gang således en skibsmodel fremstillet og skænket af G.V. Larsen.

Igen grundejere

I 1950 var der igen planer om at etablere en havn. Denne gang var det lige vest for Engvej, dvs. på det areal hvor klubben nu ligger. Engen hørte under Dalsgaard og var ejet af Obelfamilien. Der blev optaget forhandlinger, og man forsøgte at bytte sejlklubens grund - som ikke måtte benyttes til havn - med grunden ved Engvej, ja man havde vist mange forslag om mageskifter, men hele cirkuset ville koste 10.000 kr. og de penge havde klubben ikke. Men det endte godt. Frederik Obel forærede klubben jordstykket som den ældste del af havneanlægget er placeret på. Obel betingede sig at arealet kun blev anvendt til lystbådehavn, og at klubben skulle sætte hegn og plante træer i skel. Dernæst skulle der skaffes vejret, så man kunne køre til sejlklubben via Engvej. Det blev klaret ved en aftale med matros Kaj Nielsen, der ejede nabogrunden. Det var i 1953 og for første gang udnævnte man et æresmedlem, nemlig brobetjent Jakob Brandt.

Det var også det år, hvor Sommers Femmands Orkester spillede til pinseballen, de skulle have 230 kr. Hotellets Guf-anretning kostede otte kr. pr. kuvert. Samme år fik man i øvrigt en aftale med udvalget for Mariager Fjord om at man måtte bruge slæbebåden "Als" til at hente sejlere ved Als Odde før pinsekapsejladserne. Betingelsen var alene at man skulle kunne forhandle sig til rette med mandskabet på "Als" nemlig Harald og Karl. Når det kunne være nødvendigt at hente både i Als Odde skyldes det at de færreste både havde motor, og pinseferien var jo ikke lang. Pinselørdag arbejdede man typisk til kl. 12 så der var ikke megen tid at løbe på, når man skulle sejle kapsejlad i Hadsund om søndagen.

Selvom man nu havde en grund kneb det med økonomien så man kunne komme videre. At købe broer til bådehavnen viste sig at være alt for dyrt, og nu vidste man i hvert fald at man skulle have tilladelserne på

plads inden arbejdet kunne iværksættes. I 1958/59 var man kommet så langt at der kunne sendes ansøgninger til fredningsmyndighederne, Vandbygningsdirektoratet, Landbrugsministeriet og Søkortarkivet. For at forbedre økonomien blev kontingentet hævet fra 10 til 15 kr.

I gang med havnen

Endelig kom man i gang med havnen i 1959. På Villy Christensens værksted bandt en del medlemmer jern til betonspuns, hvorefter de støbte pælene på murermester Jensens plads. De blev så rammet ned, men det skred langsomt frem, så der blev entreret med Verner Jensen om at gøre arbejdet færdigt. Resten af spunsvæggen blev lavet af telefonpæle der blev købt billigt. Til slut støbtes betonhammer øverst. Den samlede pris var 2440 kr.

Kapsejlads lige øst for lystbådehavnen

Klubbens medlemmer forsøgte nu at grave havnebassinet ud med skovle og trillebøre, senere med en gammel lastvogn, hvorpå der var monteret et Väneren dæksspil med en slæbeskovl, der kunne tage en kvart kubikmeter - men bunden var for hård, og man måtte så akkordere med Byggeriets Maskinstation om at grave det første stykke ud. Det sidste stykke ud til sejlrenden måtte klares på anden vis. Her fik man skibsfører Ove Nielsen til at slå det sidste stykke væk med sit fragtskib. Da det var klaret var der plads til 12 både foruden selve beddingen - hvor der nu er slæbested. Prisen for uddybningen var 1200 kr., men nu kunne man så også begynde at få penge ind fra udlejning af pladser.

Jollebygning

I 1960 blev der arrangeret et aftenskolekursus i jollebygning ved sløjdlærer Lund Pedersen, og der blev bygget fire optimistjoller og to OK-joller. Da man manglede et sted til at bygge jollerne, og ingen egnede lokaler kunne findes, forærede tømmerhandler Helge Jensen klubben et hus som havde været anvendt til støbe-godsudstilling, det var meget primitivt uden gulv eller varme, så der blev fyret med petroleum og stanken var ulidelig.

Men klubben havde fået sit første klubhus, og det blev rammen om mange gode fester. I 1973 blev grundstammen til det nuværende klubhus - opført med frivillig arbejdskraft - indviet. Siden er det udvidet et par gange senest i 1990.

I årene 1976 / 78 udvidedes havnen med det vestlige bassin (ny havn) - igen med en stor indsats af klubbens medlemmer - med en pontonbro langs med fjorden. I den forbindelse lejede klubben et areal af kommunen, så vi i dag holder til på både en eget og en lejet grund. Begge grunde ligger i fredet område. Det giver lidt besværligheder med tilladelser til byggeri i vand og på land, men sikrer os til gengæld en enestående beliggenhed.

I vinteren 2006 gennemgik klubhuset en større renovering, udført af en gruppe energiske medlemmer. Nedbrydning af en skillevæg, ny gulvbelægning m.m., samt montering af et nyt og flot køkken.

Fra de 12 bådpladser det startede med, råder Hadsund Sejlklub i dag over 125 + et mindre antal gæstepladser på ydersiden af pontonbroen.

Formænd

El-installatør Jens Olesen 1943-44

Skibsbygger G. V. Larsen 1944-46

Landinspektør Hans Jensen 1946-50

Grosserer Ove Hvims 1950-56

Varmeinstallatør Sigfred Mortensen 1956-57

Montør Christen Christensen 1957-62

Varmeinstallatør Sigfred Mortensen 1962-67

Kontorassistent Poul Johan Sørensen 1967-71

Ingeniør John Carlsen 1971-75

Bagermester Niels Nielsen 1975-78

Fabrikant Børge Poulsen 1978-81

Blikkenslager Ole Nielsen 1981-85

Tandlæge Annemette Eriksen 1985-89

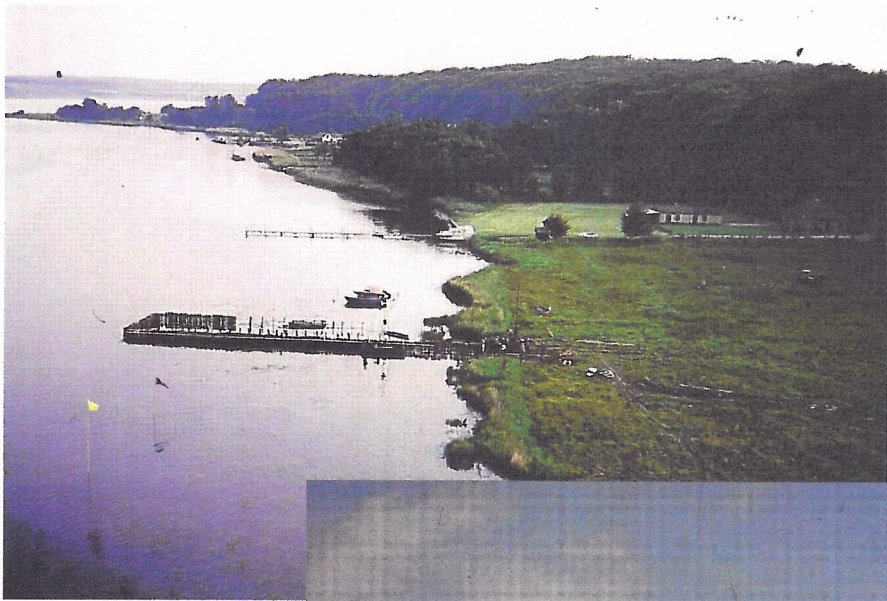
Grosserer Hans Jørgen Jensen 1989-92

Driftsleder Poul Flohr 1992-95

Regnskabschef Børge Poulsen 1995-2002

Direktør Morten Knudsgaard 2002-2012

Cand. Jur. Jens Nørgaard 2012-

-----oo0oo-----

